

Йордан Йовков

На стража

Като се събуди през нощта, Малинчев се огледа наоколо си и не разбра нито де е, нито какво става с него. Как беше попаднал тука? Какви са тия високи каменни стени, тия надвиснали сводове, тая тъмнина като в подземие? Накъдето и да погледнеше, Малинчев не познаваше кое какво е, объркваше се още повече и тъй се уплаши, че усети как сърцето му захвана бързо-бързо да тупа. Това трая много малко време. В следния миг като че се поразвидели, някаква обвивка като че се свлече и падна, всичко се смали и прие обикновения си вид. Малинчев си отдъхна и разбра, че са в джамията, където бяха дошли снощи.

Тогава той забеляза, че на прозореца, издигнат доста нависоко и изрязан дълбоко в дебелината стена, стои войник. Мека синкава светлина идеше отвън – месецът навярно беше изгрял, – но тая слаба светлина едва осветяваше само прозореца, стигаше до вътрешните ръбове на стената около него, а оттам нататък всичко си оставаше тъмно. Войникът седеше в единия ъгъл на прозореца, облегат гърбом на стената, лицето му не се виждаше, но личеше, че е малко извърнат и гледа навън. Пушката му беше сложена напреки на колената му. Кой можеше да бъде тоя войник, ако не часовой? ЕДИН часовой имаше вън – тук, на прозореца – други. Повече от това – здраве, помисли си Малинчев.

Той отново щеше да заспи, когато друга мисъл го сепна: кой беше поставил тоя часовой? Той го виждаше за първи път. Снощи, когато заваля дъжд и ротният каза да влязат в джамията, той се позабави вън, за да постави другия, външния часовой. Когато влезе вътре, беше тъмно и нищо не се виждаше. Навярно Карталов, ефрейторът, който тъй обичаше да се разпорежда, когато него го няма, е поставил тоя часовой на прозореца.

И хубаво е направил. Тъй е по-добре, по-сигурно е.

Той искаше да стане, да излезе навън, да види какво има. Но как беше смазан и колко му се спеше! Тежък и страшен ден беше вчерашният: атаката им не успя и те се повърнаха назад, нестройно сборище обляло поляните като мравуняк, шибано от градушката на гранатите, размятано насам-нататък като буря. Газиха Кара су и едва не се издавиха. Събраха се в една гора, излязоха оттам на гъсти, стегнати маси и отново тръгнаха напред. После пак отстъпиха. А късно вечерта дойдоха в това село, напуснато и разрушено, останало между нашите и турските позиции. Бяха една полурота. Ротният беше изпратил тук-там по едно отделение и оставаше само неговото, първо отделение. Облегнати на пушките си, капнали от умора, войниците стояха и го гледаха в очите, като че чакаха милост само от него. Заваля дъжд и добре, че ротният каза да влязат в

джамията. Сега момчетата спяха като заклани. Защо да става и да ги разбутва? Нека спят.

Особен човек беше Малинчев. Като всички ВОЙници от първия взвод, и той беше едър и висок, но нямаше техния юнашки вид, беше по-стар, малко тежък и отпуснат. Но имаше една добра усмивка, която никога не липсваше от лицето му, и без нея войниците му не можеха да си го помислят, защото той тъй се усмихваше и когато беше сърдит, и когато беше весел. Не викаше, не бързаше. Когато започнеш някаква работа, най-напред накарваше войниците да млъкнат и да го слушат. После бавно започваше да дава разпорежданията си и отначало като че нищо не се разбираше от тях, а накрая всички виждаха, че е прав и че туй, което е казал, е най-умно.

Раздаваха, да речем, хляб. Ако се оставеха войниците да го разграбят, щеше да има и сръдни, и разпразии, защото случваше се някои от хлябовете да са смачкани, разтрошени или плесенявали. Малинчев постъпваше иначе: заповядаше да постелят едно платнище на земята и да сложат хляба на него. Чакаше да мине нетърпението на войниците, успокояваше ги сякаш само с усмивката си. След туй изваждаше една костура, привързана с ремък за пояса му, и започваше подялбата: не даваше по цял хляб, а разрязваше най-напред хубавите самуни и всекиму даваше по равна част. След туй по същия начин разделяше по-лошия хляб и тъй – до последната троха. Все тъй, като по-стар брат, бавен и усмихнат, но сигурен в туй, което върши, той водеше войниците си навсякъде: на позиция, в сражение, в походите.

Такъв човек беше старшият подофицер Малинчев и затова укорът, който преди малко беше си направил, че не може да надвие съня си и да стане, не го остави спокоен и след като заспа. Отсега нататък той започна да се събужда често. Когато за втори път отвори очи, той видя сянката на един войник под прозореца.

– Какво правиш там? – попита Малинчев. – Кой си ти?

– Аз, г-н старши.

– Кой ти?

– Редник Ралев Коста Спиридонов, г-н старши подофицер! Рекох да пия малко вода. Намерих тук една манерка.

– Защо пиеш водата на човека? – каза Малинчев, – Кой е там на прозореца?

Войникът вече се връщаше, но се спря, обърна се и погледна към прозореца.

– Не знам, г-н старши, Ганю гаче ли е. Ганю, ти ли си бе?

Часовоят на прозореца не отговори.

– Той е, Ганю. Мълчи и се хили...

Войникът си легна, сламата наоколо зашумя.

– Хей, земляк – каза той весело, като се обръщаше пак към часовоя на прозореца, – хубаво да вардиш, да не дойдат турците, че ще ни изловят живи...

Пак стана тихо и Малинчев затвори очи. Какъв сън го унася – като че го люлеят на люлка. „Слава богу, каза си той, вън нищо не се чува, защо да ставам?“ И преди да заспи, той пак си спомни за снощната вечер.

– В случай, че ще трябва да отстъпите – беше казал ротният ще заемете селото, като го приспособите за отбрана. Знаете как става, нали? Ще укрепите крайните къщи, ще направите засеки из улиците. А джамията – и той погледна голямата каменна сграда, – джамията може да ви служи за редюит.

„Защо редюит? Какво значи то? Не е ли редут?“ – мислеше си Малинчев и заспиваше.

Не мина много време и той пак се събуди. Часовоят на прозореца си стоеше все тъй, както по-рано. В нищо не беше изменил положението си, не беше сякаш помръднал и пак тъй поизвърнат, гледаше навън. „Браво на Ганя, мислеше си Малинчев, стои на постл си, както трябва. Добро момче е той, Ганю.“ Искаше да му каже нещо, да го похвали, но тъй му се спеше! Спря само погледа си още веднъж на прозореца. Отвън идеше мека, бледа светлина, пропита с тишина, със сън. Тая светлина спираше само на прозореца, не можеше да освети дори часовоя. Лицето му не се виждаше добре, но изглеждаше, че се усмихва.

Зашумя пак сламата и Малинчев отвори очи: друг войник беше станал, отиде до прозореца, посегна и взе манерката, изправена тъй, че всеки лесно можеше да я види. Чуха се жадни, бързи глътки.

– По-малко пий! – викна му Малинчев. – Кой си ти?

– Аз, г-н старши. Проданов Илия.

– Земляк! – обади се друг войник и по гласа се разбра, че е същият, който по-рано беше ставал. – Я дай и на мене да си наквася малко устата.

Обадиха се и други войници и поискаха да пият. Малинчев не можа да се стърпи, поиска и той. Но в манерката бяха останали само няколко капки.

– Изпили сте я! Изпихте водата на момчето! – разсърди се Малинчев. – Дайте му манерката!

Войникът отиде до прозореца и остави манерката.

– Аркадаш, прощавай! – каза той. – Изпихме ти водата. Ганю, хей, Ганю! Продумай бе!

– Да не е заспал? – обади се Малинчев.

– Какво заспал! Гледа ме като котарак и се хили. Пустия му Ганю!...

Легнаха си всички и се умълчаха. Изведнъж се зачуха някакви странни гласове, гласове на много хора, едни пискливи и тънки, други по-гърлести и след тях бодро и високо се чуваше нещо като „хо-хо-хо!“ – сякаш се провикваха някои.

– Каво е туй? – каза Малинчев.

– Четвърта дивизия е – обади се един войник. Днес е дошла, ей там е зад баира. Войниците играят хоро. Аз още снощи ги чух.

В същия миг гласовете, които бяха замлъкнали се чува отново, но сега по-ясно. Като че плачеха пеленачета, други гласове се смееха, чуваше се пак същото „хо-хо-хо!“ И всичко това се объркваше, сливаше се и се проточваше в зловещ и страховит вой.

– Чакали вият! – каза Малинчев. – За каква четвърта дивизия ми разправяш ти, не чуваш ли? Чакали!...

Воят на глутницата стана по-ясен, по-близък и отведнъж спря, като че пресечен от нещо. Никой от войниците не продума. В прозореца се белееше същата мека и тиха светлина. Часовоят стоеше неподвижен и като че се усмихваше.

Мина се час, мина се повече. Започна да се разсъмва. Малинчев се събуди, искаше да си отвори очите, но клепачите му сякаш бяха се залепили. Все още го унасяше на сън. Изведнъж той чу:

– Я виж, виж... на прозореца...

Малинчев скочи, скочиха и войниците. На прозореца, където сега се белееше и светеше зората, седеше, пак тъй, както бяха го гледали през нощта, не часовоят, не Ганю, а турски войник! Той беше облегнат, почти паднал въз стената, лицето му беше черно, подпухнало, очите изцъклени, пушката му беше на колената. Ни един мускул не трепваше у него. Стоеше като вдървен.

Двама-трима войници се спуснаха нататък, едич дигна пушката си, ножът се издигна и светна, но веднага се отпусна надолу.

– Умрял е, г-н старши!

– Убит. Не, не е убит. Няма кръв.

– Хъм, гледай... Умрял, както си стоял... Тогава някой измежду войниците извика:

– А! Той от холера е умрял!

– Излизайте навън! – извика Малинчев. Всички грабнаха раниците и пушките си и един през други избягаха навън.

* * *

Месец по-късно седмина от дванайсетте войници, които бяха преспали в джамията, между тях и Малинчев – те бяха пили от манерката на турчина, – излязоха от болницата и пеши тръгнаха да търсят полка си. Всички бяха прекарвали холерата, вече оздравели, само че още слаби и затуй вървяха бавно и се подпираха на тояги, като старци. Много често седяха да си почиват. Тогава Малинчев, със същата оная усмивка, която не липсваше от лицето му, казваше:

– Гледайте си работата, момчета. Лека-полека ще стигнем. Нейсе, прескочихме ний трапа. Ще забравим всичко – болки, мъки. Само онзи турчин, хъм... като че го виждам и сега. Гледам го, седи на прозореца, мълчи и все ми се струва, че се смее...

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Иван Иванов или екип на abc дизайн

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том първи, „Български писател“,
С. 1976. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7907>]